

Mateusz Woźniak

Prawa człowieka we współczesnej dyplomacji państw : konferencja naukowa, Bielsko-Biała 23.6.2007 r.

Kwartalnik Prawa Publicznego 7/1/2, 169-173

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRAWA CZŁOWIEKA WE WSPÓŁCZESNEJ DYPLMACJI PAŃSTW KONFERENCJA NAUKOWA, BIELSKO-BIAŁA 23.6.2007 R.

Dnia 23.6.2007 r. w Bielsku-Białej odbyła się konferencja naukowa „Prawa człowieka we współczesnej dyplomacji państw”, zorganizowana przez Wydział Stosunków Międzynarodowych Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku-Białej. Celem konferencji było przybliżenie roli oraz pozycji praw człowieka we współczesnej dyplomacji państw kształtującej stosunki międzynarodowe, zarówno polityczne, prawne jak i gospodarczo-społeczne. Prelegenci przedstawili referaty w ramach trzech paneli, Panel I *Ochrona praw człowieka w systemie europejskim*, Panel II *Ochrona praw człowieka w innych rejonach świata* oraz Panel III *Gospodarczo-społeczne aspekty w dyplomacji państw i organizacji międzynarodowych*. Po każdym z paneli przewidziana została dyskusja.

W konferencji, oprócz organizatorów zjazdu – pracowników Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku-Białej, udział wzięli zaproszeni goście z kilku jednostek naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego (Katedry Prawa Międzynarodowego Publicznego, Instytutu Europeistyki, Katedry Prawa Pracy i Polityki Społecznej, Katedry Prawa Prywatnego Międzynarodowego oraz Katedry Prawa Cywilnego), Katedry Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego Uniwersytetu Śląskiego, Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał dr Tadeusz Wojtuszek, Rektor Wyższej Szkoły Administracji, który powitał wszystkich zgromadzonych i wyraził nadzieję, iż prezentowane referaty skłonią uczestników konferencji do przeprowadzenia szerokiej i merytorycznej debaty nad rolą praw człowieka we współcześnie praktykowanej dyplomacji państw. Następnie głos zabrał dr Zbigniew Włosowicz, Dziekan Wydziału Stosunków Międzynarodowych Wyższej Szkoły Administracji (były Przewodniczący Rady Bezpieczeństwa ONZ oraz były Specjalny Wysłannik Sekretarza Narodów Zjednoczonych na Cyprze). Wygłosił on krótki referat otwierający konferencję, w którym zwrócił uwagę na wpływ rozwoju

techniki od przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku – obrazowany hasłem „one click away” – na przepływ informacji i tym samym na poszerzanie wiedzy oraz wzrost świadomości społecznej na temat praw człowieka. Przypomniawszy jednocześnie, iż brakuje skutecznych mechanizmów ochrony tych praw, jak również skutecznych mechanizmów rozstrzygnięcia sporów międzynarodowych, jakże istotnych w dobie stale postępującego rozwoju stosunków międzynarodowych.

Po uroczystym otwarciu konferencji rozpoczęła się jej część merytoryczna. W ramach Panelu I *Ochrona praw człowieka w systemie europejskim* wygłoszonych zostało sześć referatów. Pierwszy z nich, zatytułowany *Metody implementacji commitments OBWE w zakresie ochrony praw człowieka*, wygłosił prof. dr hab. Kazimierz Lankosz (Wydział Stosunków Międzynarodowych WSA, Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego UJ). Traktował on o ważkości uzgodnień o charakterze politycznym dokonywanych w ramach OBWE (tzw. *commitments*) dla europejskiego systemu ochrony praw człowieka oraz o konieczności i sposobach implementacji tych uzgodnień, aby nie pozostawały jedynie martwą literą prawa. Te niedoceniane mechanizmy stanowią bowiem sformułowane w olbrzymiej liczbie dokumentów swego rodzaju *acquis* polityczne, które wprowadza nowe tendencje do działalności politycznej i międzynarodowej oraz kształtuje nowe praktyki i standardy dotyczące ochrony praw człowieka – w ramach szerszych niż system.

Drugi referat *Ochrona praw człowieka jako kryterium członkostwa w Radzie Europy* zaprezentował mgr Paweł Filipek (Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego UJ). W referacie po ogólnym przedstawieniu charakteru organizacji, jej organów i kompetencji, omówione zostały warunki materialne i formalne oraz procedura akcesyjna do Rady Europy. Na podstawie studium dokumentacji akcesyjnej wykazana została dynamiczna ewolucja zmian kryteriów przystąpienia do organizacji, w tym ewolucja charakteru prawnego stawianych wymogów.

W następnej kolejności głos zabrał dr Michał Kowalski (Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego UJ). W komunikacie zatytułowanym *Kilka uwag na temat interpretowania i stosowania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka* przybliżył metody interpretacyjne stosowane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (tzw. zasadę żywego instrumentu, zasadę pojęć autonomicznych, metodę marginesu swobodnej oceny państw, koncepcję pozytywnych obowiązków państw, metodę nakazu poszukiwania proceduralnej strony zobowiązań) – szczególną uwagę poświęcając metodzie konsensusu europejskiego.

Wystąpienie dr Ireneusza C. Kamińskiego (Instytut Nauk Prawnych PAN) zatytułowane *Wyrok Ilascu i inni przeciwko Rosji i Mołdowie – kilka uwag o (gorącym) styku prawa i polityki* przybliżyło zgromadzonym orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 2004 r. w sprawie mającej miejsce na terytorium tzw. Transdniestrza (Naddniestrza). Wzbudziła ona wiele kontrowersji oraz pytań w związku z rozpatrywaną w niej koncepcją eksterytorialnego stosowania Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz ewentualną odpowiedzialnością państwa za akty lub zaniechania dokonywane poza jego terytorium.

Kolejny wygłoszony referat, *Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie Matyjek przeciwko Polsce (prawo do rzetelnego procesu osoby lustrowanej)* mgra Mateusza Woźniaka (Instytut Europeistyki UJ), traktował o stwierdzonych naruszeniach art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności odnoszących się do procesu lustracyjnego posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. Precedensowe rozstrzygnięcie trybunału strasburskiego dotyczące polskiego postępowania lustracyjnego potwierdziło konieczność zapewnienia wszystkim stronom postępowania równego traktowania m.in. poprzez realizację tzw. zasady równości broni oraz dostępu do akt sprawy.

Ostatni referat w ramach pierwszego panelu, zatytułowany *Kościół i prawa człowieka*, wygłosiła dr Ewa Sałkiewicz-Munnerlyn (Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej). Przybliżyła w nim stanowisko Kościoła Katolickiego wobec koncepcji praw człowieka na podstawie encyklik papieskich oraz innych dokumentów kościelnych z okresu ostatnich dwustu lat. Szczególną uwagę zwróciła przy tym na rozwój oraz ewolucję tego stanowiska w kolejno ogłaszanych encyklikach.

Po przerwie rozpoczął się drugi panel konferencji – *Ochrona praw człowieka w innych rejonach świata*. Złożyły się na niego dwa referaty, *Pojęcie pozytywnych afrykańskich wartości kulturowych na gruncie Afrykańskiej Karty Praw Człowieka i Ludów* dra Jacka Barcika (Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego UŚ) oraz *Ochrona dzieci przed uczestnictwem w działaniach zbrojnych w negocjacjach między państwami i aktach prawa międzynarodowego* mgr Marty Prucnal (Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego UJ). W trakcie pierwszego z wystąpień uczestnicy konferencji zapoznać się mogli z genezą, zakresem terytorialnym oraz cechami charakterystycznymi afrykańskiego systemu ochrony praw człowieka i ludów, jak również z definicją i katalogiem pozytywnych afrykańskich wartości kulturowych. Dr Jacek Barcik zarysował także problem powoływania się na pozytywne wartości

jako przesłanki usprawiedliwiającej naruszenia wolności i praw człowieka oraz problem regionalizmu wartości afrykańskich w aspekcie uniwersalnego charakteru koncepcji praw człowieka. Z kolei referat mgr Marty Prucnal traktował o obowiązujących współcześnie międzynarodowych standardach prawnej ochrony dzieci zaangażowanych w działaniach zbrojnych – tzw. *child soldiers, kid militiamen* – ze szczególnym uwzględnieniem uniwersalnego systemu ochrony, na który składają się postanowienia aktów międzynarodowego prawa humanitarnego, prawa systemu ochrony praw człowieka, międzynarodowego prawa pracy oraz międzynarodowego prawa karnego.

W ostatniej, gospodarczo-społecznej części konferencji zaprezentowane zostały trzy referaty. Pierwszym z prelegentów był dr hab. Leszek Mitrus (Katedra Prawa Pracy i Polityki Społecznej UJ). W referacie *Prawa socjalne w porządku prawnym Unii Europejskiej* przedstawił wspólne dla państw Europy wartości polityki socjalnej wyrażone w europejskim modelu socjalnym Unii Europejskiej, koncentrując uwagę na wybranych postanowieniach Karty Praw Podstawowych UE i zawartym w niej katalogu praw socjalnych. Drugi w kolejności zabrał głos dr Edward Molendowski (WSA, Akademia Ekonomiczna w Krakowie), który w referacie zatytułowanym *Dyplomacja gospodarcza i jej zadania w wybranych krajach Unii Europejskiej* zajął się problematyką roli dyplomacji gospodarczej we współczesnej dyplomacji państw, przykładowych sposobów jej organizacji, dyplomacji gospodarczej Rzeczypospolitej Polskiej po 1989 r., a także rozwiązaniami mającymi na celu jej usprawnienie i wzrost skuteczności. Ostatnim prelegentem panelu, a zarazem ostatnim prelegentem konferencji, był dr Paweł Czubik (WSA, Instytut Europeistyki UJ). W referacie *Gospodarcza promocja przestrzegania praw człowieka (standardów prawa pracy) w krajach III-go świata – w świetle nowego systemu GSP Wspólnot Europejskich* zaprezentował sposób funkcjonowania Zgeneralizowanego Systemu Preferencji Unii Europejskiej i jego wpływ, jako środka handlowego, na przestrzeganie praw człowieka w państwach rozwijających się. Odwołując się do reformy systemu z 2005 r. omówił zmiany wymogów przyznawania preferencji oraz okoliczności zastosowania sankcji przeciwko Białorusi.

W dyskusjach przeprowadzonych po każdej z części konferencji obok przedstawionych wyżej referentów aktywnie uczestniczyli: prof. dr hab. Irena Pietrzyk (WSA, Akademia Ekonomiczna w Krakowie), prof. dr hab. Barbara Mikołajczyk (Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego UŚ), dr Joanna Nowakowska-Małusecka (Katedra

Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego UŚ) oraz dr Irena Głuszyńska (WSA, Uniwersytet Jagielloński). W trakcie dyskusji podniesiono między innymi następujące kwestie: wpływ i olbrzymia rola organizacji pozarządowych (NGO) na europejski system ochrony praw człowieka; przyszłość Rady Europy w związku z przyjęciem wielu nowych członków i zmiana jej charakteru z „klubu demokracji” na „szkołę demokracji”; problem rosyjski w reformie Rady Europy; koncepcja Europejskiej Konwencji Praw Człowieka jako żywego organizmu w praktycznym zastosowaniu i wynikające z tego wątpliwości; sposób przedstawiania zasady subsydiarności w encyklikach papieskich w odniesieniu do człowieka i rodziny; ewentualna możliwość pozywania Rzeczypospolitej Polskiej przed Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu w związku z udziałem wojsk polskich w misjach w Iraku i Afganistanie; wpływ wielokulturowości Europy na europejski model ochrony praw człowieka ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania czynnika islamskiego; i wiele innych.

Podsumowując konferencję prof. dr hab. Kazimierz Lankosz, wyrażając zadowolenie z zainteresowania, jakim cieszyła się konferencja, podziękował zebranych za wygłoszenie ciekawych referatów oraz zabranie interesujących głosów w dyskusjach. Przypomniał także uczestnikom o możliwości, a nawet konieczności składania wygłoszonych referatów w formie pisemnej celem ich opublikowania, zgodnie z zasadą „*publish or vanish*”.

Zamknięcia konferencji dokonał dr Tadeusz Wojtuszek dziękując przybyłym za obecność oraz wkład wniesiony w konferencję. Przychylił się także do zdania prof. dr hab. Kazimierza Lankosza o konieczności organizowania przez Wyższą Szkołę Administracji w Bielsku-Białej kolejnych konferencji z zakresu prawa i stosunków międzynarodowych.

*Mateusz Woźniak**

* Mgr Mateusz Woźniak – absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, doktorant w Instytucie Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego.